

Pielikums Nr. 2
Varakļānu Novada muzeja
vidējā termiņa stratēģijai
2024.-2029.gadam
APSTIPRINĀTS
Varakļānu novada domes
31.10.2024. sēdes lēmums Nr. 13.25.

VARAKĻĀNU NOVADA MUZEJA
ZINĀTNISKI PĒTNIECISKĀ DARBA
POLITIKA

2024. – 2029. GADAM

Pētniecības darba politika izstrādāta pamatojoties uz Muzeja likuma 13. pantu, Latvijas Republikas MK 21.11.2006. Nr. 956 Noteikumiem par Nacionālo muzeju krājumu, saskaņā ar Varakļānu Novada muzeja (turpmāk Muzejs) misiju, Noteikumiem par Muzeja krājuma veidošanas, papildināšanas, uzskaites, saglabāšanas un izmantošanas kārtību un Muzeja krājuma politiku. Muzeja pētniecības darba politika ir būtiska muzeja vidējās darbības stratēģijas sastāvdaļa. Pētniecības darba politika ir dokuments, kurā paskaidrots, kā darbs tiek veikts, lai sasniegtu noteikto mērķi (minēts Stratēģijas 3.1. sadaļā). Politika ir saistīta gan ar krājuma darbu, gan ekspozīciju un izglītojošo darbu veikšanu.

1. Pētnieciskā darba raksturojums.

Varakļānu Novada muzeja pētnieciskais darbs aptver laika periodu no vissenākajiem laikiem līdz mūsdienām, pēta Varakļānu grāfa M.Borha un citu ievērojamu personību dzīvi, darbību un to nozīmi novada kultūrvēsturē.

Muzeja pamatuzdevums ir pētīt un papildināt muzeja krājumu ar kultūrvēsturiskiem materiāliem - fotogrāfijām, rakstiskiem un lietiskiem priekšmetiem par grāfa M.Borha dzīvi un tā zinātnisko darbību, kā arī ievērojamāko novada personību devumu Varakļānu novadam un sabiedrībai.

Muzeja pētniecības darba mērķis:

Muzeja pētniecības darba mērķis ir apzināt un pētīt grāfa Borha un pārējo novada personību atstāto kultūras mantojumu, kā arī liecības par viņu dzīvi, darbību un to ietekmējošiem faktoriem:

- 1) izzināt ar grāfa Borha un citu novada ievērojamu personību dzīvi un darbību saistīto kultūras mantojumu krājumā un ārpus tā;
- 2) apzināt novada ievērojamākās personības un to darbības interpretējumu mūsdienās.

Ar izpētes materiāliem nodrošināt muzeja pamatuzdevumu kvalitatīvu realizēšanu atbilstoši Varakļānu Novada muzeja misijai. Izmantojot pētnieciskā darba rezultātus, rast iespēju sabiedrībai caur ekspozīcijām, izstādēm un tematiskiem pasākumiem iepazīties ar Varakļāniem un novada vēsturei raksturīgo, ar to veidojot iedzīvotājos izpratni par savu vēsturi un kultūrvēsturiskā mantojuma nozīmi.

Pētniecības darba raksturojums

Muzeja zinātniskās pētniecības darbs tiek veikts saskaņā ar Muzeja misiju, ievērojot krājuma politikas pamatprincipus. Tēmas izvēli nosaka sabiedrības pieprasījums, novada personību loma nacionālās identitātes un novadnieciskās piederības apziņas izkopšanā, aktuāli vēstures

notikumi, partnerības veicināšana kopīgu projektu realizēšanā, Varakļānu novada pašvaldības attīstības programmas prioritātes. Muzeja speciālisti piedāvā savām zinātniskajām interesēm krājuma kolekciju izpētē atbilstošas pētniecības tēmas, kas krājuma komisijas sēdēs tiek izskatītas, apstiprinātas un iekļautas kārtējos gada darba plānos.

Pētniecības darba prioritātes un tēmas atbilstoši vidēja termiņa muzeja darbības stratēģijai 2024. - 2029. gadam būs:

1. Grāfa Mihaela fon der Borha dzīve un zinātniskā darbība;
2. Varakļānu pilsētas un novada vēsture, ievērojamākie novadnieki un pārējie iedzīvotāji;
3. Novadnieka, latgaliešu valodas pētnieka, literāta un publicista, mācībspēka, profesora Leonarda Latkovska personīgais arhīvs;
4. Novadnieces, literātes un publicistes, mācībspēka, profesores Paulīnes Zalānes arhīvs.

Varakļānu Novada muzeja nolikums nosaka īstenot uz krājuma balstītu pētnieciskā darba politiku:

1. Veidot zinātniskā apraksta kartotēkas un datu bāzes;
2. Sastādīt ekspozīciju un izstāžu koncepcijas, veidot publikācijas;
3. Veikt krājuma zinātnisko izpēti;
4. Veikt Varakļānu grāfa M. Borha un citu novada ievērojamu personību darbības, dzīves un novada kultūrvēstures izpēti no vissenākajiem laikiem līdz mūsdienām;
5. Zinātnisko darbu veikt organizējot ekspedīcijas, zinātniskos komandējumus, bibliotēkās un arhīvos, sadarbojoties ar iestādēm, uzņēmumiem un organizācijām, iepazīstoties ar citu muzeju un privātajām kolekcijām;
6. Zinātniski pētnieciskā darba rezultātā iekārtot izstādes, ekspozīcijas, izdot zinātniski pētnieciskus izdevumus (monogrāfijas, bukletus, grāmatas u.c.), publicēt rakstus.

Dokumentācija, kas veidojusies zinātniski pētnieciska, metodiska vai izglītojoša darba rezultātā (referāti, lekciju teksti, ekskursiju teksti, ekspozīciju plāni) tiek ievietoti zinātniskajā arhīvā.

Varakļānu Novada muzeja pētniecības darba objekts ir Varakļāni un Varakļānu novads, kurā ietilpst:

1. Apkārtnes vēstures pētījumi par 9.g.t.pirms m.ē.;
2. Grāfa M.Borha dzīve un zinātniskā darbība;
3. Varakļānu pilsētas un novada izaugsme;
4. ievērojamāko personību devums novadam.

Pētniecības darba avoti:

1. Varakļānu Novada muzeja krājums;

2. Kaimiņu novadu muzeju krājumi, bibliotēkas, skolas u.c.;
3. Latvijas Valsts arhīva Rēzeknes filiāle - materiāli līdz 1940.gadam;
4. Latvijas Valsts arhīvs - materiāli no 1940.gada;
5. Latvijas Nacionālā, LU Akadēmiskā un Latvijas Zinātņu akadēmijas bibliotēkas;
6. Varakļānu novada iedzīvotāju atmiņas un personīgie arhīvi;
7. Ārzemēs dzīvojošo novadnieku personīgie arhīvi;
8. Vēsturisko notikumu laikabiedru sniegtās atmiņas, dzīvesstāsti u.tml.;
9. Skolas novadpētniecības pulciņa savāktie materiāli un liecības
10. Interneta resursi.

Pētniecības darba īstenotāji un resursi.

1. Varakļānu Novada muzejā pētniecisko darbu galvenokārt veic muzeja darbinieki: muzeja vadītāja un krājuma glabātāja;
2. Pētnieciskā darba veikšanā tiek iesaistīti bibliotekāri, skolotāji, Varakļānu Novada muzeja padomes locekļi, skolēni un studenti, novadpētnieki, izpētes grupas u.c.;
3. Pētniecības darbam tiek izmantoti muzeja un katra individuālie resursi.

Pētniecisko tēmu izvēles kritēriji:

Pētniecisko tēmu izvēles kritērijus nosaka Varakļānu Novada muzeja attīstības stratēģija un tai pakārtotie pētniecības darba mērķi, kas ir teorētiskais pamats ekspozīciju, tematisko izstāžu vēstījuma izstrādei un publikāciju sagatavošanai.

Pētniecisko tēmu izvēles galvenie kritēriji ir :

1. Novada vēstures un ievērojamāko personību devums novada attīstībā;
2. Svarīgākie vēstures notikumi no vissenākajiem laikiem līdz mūsdienām.

2. Pētniecības darba un tā rezultātu novērtējums.

Nr. p.k.	Pētniecības darba uzdevums	Izpilde
1.	Veidot zinātniskā apraksta kartītes	Zinātniskā apraksta kartītes sāktas rakstīt no 2019. gada
2.	Sastādīt ekspozīciju un izstāžu koncepcijas, veidot publikācijas	Muzeja vadītāja izstrādāja dabas ekspozīcijas "Purvs dzīvībai" koncepciju pēc kuras tā tika izveidota. Izstāžu plāni netiek rakstīti, jo muzejā nav izstāžu kuratora un pārējiem darbiniekiem nepietiek laika, lai izstrādātu izstāžu aprakstus. Publikācijas par

		novadniekiem, vēstures faktiem un muzeja notikumiem raksta muzeja vadītāja, krājuma glabātāja un tūrisma informācijas konsultants.
3.	Veikt krājuma zinātnisko izpēti	Muzejā nav zinātniskā līdzstrādnieka, kurš regulāri nodarbotos ar krājuma pētniecību. Krājuma izpēte tiek veikta lēnām ar citu vēsturnieku un zinātnieku palīdzību. Ar vēsturnieka Kaspara Stroda palīdzību tika izpētītas varakļānieša Jāņa Stroda piezīmju burtnīcas par viņa dzīves gaitām un piedzīvoto krievu okupācijas laikā. Pētniecības rezultātā tika izdota grāmata “Es mazais cilvēks”. Sadarbībā ar Polijas valsts Varšavas Universitātes zinātniekiem tika pētītas senās baznīcu grāmatas. Pētījums sniedz ziņas par reliģisko dzīvi novadā. Ar restauratoru palīdzību tika izpētītas divas 18.gs. gleznas un Varakļānu muižas pils 18.gs. sienas gleznojuma skice. Muzeja krājuma glabātāja veic regulāru izpēti muzeja krājuma priekšmetiem.

2.1. *Izvirzītās pētniecības tēmas no 2019.-2024.g.*

Nr. p.k.	Izvirzītās pētniecības tēmas	Laiks	Ieguvums
1.	Varakļānu vidusskolai -100	2019.-2021.	Iegūti materiāli izstādes veidošanai par godu skolas simtgadei 2021. gadā, publikācijām laikrakstos, publiskošanai interneta vidē.
2.	Turpināt pētīt profesora, valodnieka L. Latkovska dzimtu, tās atstāto kultūrvēsturisko mantojumu;	2019.-2024.	Muzejs saņēmis dāvinājumā profesora L.Latkovska arhīvu ar manuskriptiem, pētījumiem, mācību materiāliem un

			grāmatām
3.	Pturpināt pētīt dzejnieces P.Zalānes – Vallenas 2018.gadā mantojumā saņemto arhīvu.	2019.– 2024.	Iegūta informācija un mācību materiāli par etnogrāfiju un folkloru Varakļānu novadā. Aptverts kopējā arhīva saturs
3.	Zinātniskā izpēte krājuma priekšmetiem (reģistrēts krājuma priekšmeta detalizēts apraksts un vizuālā fiksācija): -Priekšmetu kolekcija; -Keramikas kolekcija.	2019.-2024.	Darbs veikts daļēji, zinātniskā izpēte veikta keramikas kolekcijai un iesākts darbs pie priekšmetu kolekcijas. Daļēji iegūta padziļināta informācija par priekšmetiem, kurus var izmantot muzeja izstāžu, pasākumu rīkošanā, semināriem, lekcijām, muzeja pedagoģiskajām programmām.
4.	Latvijas Neatkarības karš. II Pasaules karš	2020.-2022.	Darbs nav veikts, jo pietrūkst darba resursu. Nav iegūti materiāli izglītojošai programmas “Es karā aiziedams...” izveidošanai, uzskates materiālu veidošanai.

Pētniecības darbā konstatētās problēmas, no tām izrietošās pētniecības darba prioritātes.

Pētniecības darba norisi muzejā kavē zinātniskā līdzstrādnieka trūkums. Pētījumus muzejā veic muzeja vadītāja un krājuma glabātāja. Pamatā pētījumus iegūstam sadarbības rezultātā ar zinātniekiem, bibliotekāriem, studentiem u.c. interesentiem.

Pētniecības darba prioritātes turpmākajos 5 gados no 2024.-2029.g.

Varakļānu Novada muzejs turpmākajos 5 gados izvirza sekojošas prioritātes:

Nr.p .k.	Izvirzītās pētniecības tēmas	Laiks	Ieguvums
1.	Varakļānu grāfa M.Borha dzīve un zinātniskā darbība:	2024.- 2029.	Izpētes rezultātā iegūti materiāli par Varakļānu muižas pils interjeru

	Varakļānu muižas pils 18.-19.gs. sienu un griestu gleznojumu izpēte, atsegšana un restaurācija.		izskatu 18. – 19. gs. publikācijām, ievietošanai interneta portālos un grāmatas par grāfa M.Borha dzīvi un zinātnisko darbību manuskripta gatavošanai
2.	Varakļānu pilsētas un novada vēsture un iedzīvotāji;	2024.-2029.	Savākti materiāli par Varakļānu pilsētas un novada vēsturi no vissenākajiem laikiem līdz mūsdienām ekspozīciju papildināšanai un izstāžu veidošanai. Varakļānu vēstures hronikas papildināšanai.
3.	Turpināt pētīt profesora, valodnieka L. Latkovska dzimtu, tās atstāto kultūrvēsturisko mantojumu; Pētīt L. Latkovska zinātniskās publikācijas, manuskriptus.	2024.-2029.	Izveidota arhīva bibliotēka, iegūti jauni materiāli publikācijām laikrakstos, lekcijām, izmantošanai skolēnu zinātniski pētnieciskajos darbos, publiskošanai interneta vidē. Izdots L.Latkovska npublicēto dzejoļu krājums.
4.	Izpētīt dzejnieces P.Zalānes – Vallenas arhīvu.	2024.- 2029.	Apkopoto materiālu publicēšana laikrakstos, lekcijām, izmantošanai skolēnu zinātniski pētnieciskajos darbos, publiskošanai interneta vidē. Manuskripta gatavošana par P. Zalānes-Vallenas dzīvi un darba gaitām
5.	Zinātniskā izpēte krājuma priekšmetiem (reģistrēts krājuma priekšmeta detalizēts apraksts un vizuālā fiksācija): Priekšmetu un tekstīliju kolekcijām;	2025.-2029.	Iegūta padziļināta informācija par priekšmetiem, kurus var izmantot muzeja izstāžu, pasākumu rīkošanā, semināriem, lekcijām, muzeja pedagoģiskajām programmām.

Paredzamie pētniecības darba rezultāti turpmākajos 5 gados.

Pētījumu rezultātā :

1. Papildināt esošās ekspozīcijas par novada kultūrvēsturi un tās iedzīvotājiem;
2. Veidot vēsturiskas izstādes un tematiskus pasākumus, lasīt lekcijas, izdot monogrāfijas, katalogus par ievērojamākajiem vēstures notikumiem un personībām;
3. Uz pētījumu bāzes veidot jaunas un pilnveidot esošās muzeja pedagoģiskās programmas.

Darbības spēju uzlabošanas pasākumi 5 gadiem.

1. Muzeja zinātniski pētnieciskā darba speciālista piesaiste;
2. Sistemātiska sadarbības veidošana ar pētniecības iestādēm;
3. Mērķtiecīga un sistemātiska muzeja darbinieku kvalifikācijas celšana;
4. Pieredzes apmaiņa citos Latvijas un ārzemju muzejos un bibliotēkās;
5. Jaunu informācijas avotu ieguve;
6. Aktīva interneta resursu apguve;
7. Sadarbība ar dažādiem speciālistiem, restauratoriem, pētniekiem un zinātniekiem;
8. Atbilstošas darba vides organizēšana muzeja speciālistiem ar nepieciešamo aprīkojumu.

Sastādīja:

Varakļānu Novada muzeja vadītāja T. Korsaka